

SEQAP - THÀNH CÔNG LAN TỎA TỪ NHỮNG NƠI KHÓ KHĂN NHẤT

TS. NGUYỄN VINH HIỂN*

Abstract: Full day schooling in primary school is the common trend of advanced countries and regional countries. In Vietnam, this trend is carried out in many areas in line with circumstances of schools by SEQAP (School education quality assurance programme). SEQAP is built to develop full day schooling for poor and ethnic students in poor area with aim to improve quality of learning, increase ratio of popularizing primary school and narrow the education level gap.

Keywords: SEQAP, poor area, poor students, education level gap.

Dạy học cả ngày ở tiểu học là xu thế chung của các nước phát triển trên thế giới và nhiều nước trong khu vực từ những thập niên cuối thế kỉ XX. Ở Việt Nam, từ đầu thế kỉ mới, Bộ GD-ĐT đã chủ trương chuyển từ dạy học nửa ngày (5 buổi/tuần) sang dạy học cả ngày (2 buổi/ngày, 10 buổi/tuần) ở những nơi có điều kiện. Bước đầu, với thời lượng tối đa 4 tiết buổi sáng, 3 tiết buổi

chiều, cách thức tổ chức dạy học 2 buổi/ngày khá đa dạng theo thực tế nhà trường.

Dự án ODA với tên gọi “**Chương trình Đảm bảo chất lượng giáo dục trường học (SEQAP)**” được thiết kế nhằm xây dựng và phát triển chương trình dạy học 2 buổi/ngày có tổ chức ăn trưa, bán trú và các hoạt động tại trường cho những học sinh (HS) nghèo, HS dân tộc thiểu số ở những vùng khó khăn nhất của cả nước thành mô hình *dạy học cả ngày* (Full day Schooling - FDS).

Mô hình FDS sử dụng hiệu quả lượng thời gian tăng thêm ở trường, cho phép thực

Thứ trưởng Bộ GD-ĐT tại Hội nghị kiểm điểm tiến độ thực hiện SEQAP năm 2013

hiện chương trình mở rộng và cải tiến nhằm cải thiện chất lượng giáo dục; tăng tỉ lệ hoàn thành chương trình giáo dục tiểu học cho những đối tượng HS thiệt thòi nhất, ở những địa bàn khó khăn nhất; giảm chênh lệch về kết quả học tập so với các nơi khác thông qua việc hỗ trợ của Chính phủ. Đồng thời, SEQAP cũng góp phần tăng cường năng lực cho giáo viên (GV) và cán bộ quản lí để hướng tới một nền giáo dục chất lượng cao.

Mục tiêu lâu dài của SEQAP là đóng góp

* Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo

vào việc xây dựng nền tảng cho thực hiện chương trình FDS ở Việt Nam vào năm 2020; mục tiêu trước mắt của SEQAP là xây dựng khung chính sách, thử nghiệm và áp dụng mô hình FDS ở một số tỉnh được lựa chọn và tạo điều kiện thuận lợi cần thiết cho việc chuyển đổi sang mô hình FDS trên toàn quốc.

1. Thành tích xây dựng mô hình dạy học cả ngày

Trong những năm qua, giáo dục tiểu học đã chuẩn bị tích cực cho đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT theo Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI; trong đó phải kể đến Dự án “*mô hình trường học mới Việt Nam*” (GPE-VNEN) là sự thử nghiệm về *đổi mới tổ chức hoạt động và phương pháp giáo dục* và SEQAP là sự thử nghiệm *mô hình dạy học FDS của nhà trường tiểu học Việt Nam*.

Trước hết, cần ghi nhận kết quả của SEQAP đã chuyển đổi sang FDS 1.628 trường tiểu học với hơn 4.700 điểm trường ở 284 huyện thuộc 36 tỉnh khó khăn của cả nước. Toàn thể SEQAP có 634.898 HS được chuyển sang học cả ngày, trong đó có 293.136 HS dân tộc thiểu số; tỉ lệ huy động HS đến trường, tỉ lệ chuyên cần và chất lượng dạy học - giáo dục được cải thiện rõ rệt. Đó là điểm nhấn, là minh chứng thuyết phục đối với cộng đồng các dân tộc về sự vào cuộc tích cực của chính quyền các cấp cùng sự đồng thuận cao của phụ huynh HS, đáp ứng mục tiêu của chương trình giáo dục tiểu học.

Cùng với lộ trình chuyển đổi sang FDS, một hệ thống công việc cũng được thực thi theo tinh thần “vừa thiết kế vừa thi công”. Đáng chú ý là hiệu quả tích cực của việc triển khai hàng loạt tài liệu dạy học đảm bảo chất lượng như: băng hình dạy học Toán và Tiếng Việt; tài liệu hướng dẫn hoạt

động giáo dục mỹ thuật, âm nhạc, thể chất và hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp gắn với yêu cầu trải nghiệm sáng tạo được tích hợp trong các hoạt động giáo dục; các videoclip minh họa được thực hiện từ trường học,... Công tác tài chính hỗ trợ các quỹ cho HS và nhà trường được thực hiện đều đặn hàng năm, hàng kì; việc xây dựng bổ sung cơ sở vật chất phục vụ lộ trình FDS dần đi vào quy củ, đạt hiệu quả cao.

Quan sát các hoạt động giáo dục đã dễ dàng nhận thấy SEQAP góp phần thay đổi hẳn bộ mặt nhà trường ngay tại những vùng xa xôi hẻo lánh, đời sống học đường được tổ chức sôi động mà bình yên, phụ huynh HS tin yêu, an tâm gửi gắm con em đến trường học cả ngày. Với thành công này, SEQAP từng bước khẳng định ưu thế của mô hình và làm rõ ý nghĩa khái niệm dạy học cả ngày đang thí điểm. Ý kiến phát biểu của lãnh đạo, nhân dân các địa phương, lãnh đạo các sở GD-ĐT, của các nhà tài trợ quốc tế tại nhiều hội nghị, hội thảo đã đánh giá rất tốt về hiệu quả hoạt động của SEQAP.

Các kết quả hoạt động của SEQAP không chỉ có tác dụng tại những địa phương được trực tiếp thụ hưởng Chương trình, mà còn lan tỏa, đóng góp cho việc đổi mới, nâng cao chất lượng hoạt động và xây dựng các chính sách mới cho giáo dục tiểu học của cả nước.

Trong 6 năm qua, SEQAP đã đóng góp tích cực cho việc tăng cường năng lực hoạt động của các nhà trường. Kể từ ngày được triển khai, SEQAP đã khẩn trương xây dựng nhiều module tập huấn cho cán bộ quản lí trường học và GV với số lượng hàng chục ngàn lượt người tham gia bồi dưỡng. Trong đó có module lập kế hoạch và quản lí dạy học cả ngày; một số kĩ thuật dạy học theo hướng tích cực hóa hoạt động của HS; đổi mới sinh hoạt chuyên môn của GV dựa trên

phân tích bài học lấy HS làm trung tâm,... Nhiều sinh hoạt chuyên đề về hoạt động sư phạm được các chuyên gia quốc tế quan tâm theo dõi, bước đầu tạo được hiệu ứng tốt với GV và cán bộ quản lý giáo dục các cấp. Bộ công cụ hướng dẫn quan sát HS trong lớp học và đánh giá hiệu quả tập huấn được nghiên cứu, triển khai vận dụng và từng bước hoàn thiện.

Bên cạnh công tác bồi dưỡng, SEQAP đã hoàn thành khóa đào tạo thạc sĩ quản lý giáo dục ở nước ngoài; đào tạo ngắn hạn GV tiếng Anh, GV tiếng dân tộc; tổ chức xây dựng và thẩm định các bộ tài liệu *Chúng tôi học nói tiếng* Mông, tiếng Jrai, tiếng Chăm và tiếng Khmer; Chương trình bồi dưỡng GV dạy 4 thứ tiếng trên và dạy các môn Mĩ thuật, Âm nhạc, Thể dục - Công tác Đội, Tin học phục vụ bồi dưỡng GV theo kế hoạch,...

Nhằm tạo tiền đề cho việc triển khai dạy học cả ngày, SEQAP được Bộ giao nghiên

cứu đề xuất các khung chính sách: *Bố trí sử dụng GV tiểu học khi chuyển sang FDS* (hoàn thành năm 2012); *Vị trí việc làm, khung năng lực và tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp GV tiểu học* (hoàn thành năm 2013); *Về chế độ làm việc, số lượng người làm việc trong trường tiểu học FDS* (hoàn thành năm 2014). Kết quả các nghiên cứu được tổng hợp, chuyển giao về Bộ GD-ĐT, được sử dụng làm cơ sở ban hành chính sách, như: *Quy định mã số, tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp GV tiểu học công lập* - ban hành kèm theo Thông tư liên tịch số 21/2015/TTLT-BGDĐT-BNV ngày 16/9/2015 của Bộ GD-ĐT và Bộ Nội vụ.

2. Phát huy hiệu quả của SEQAP trong tương lai

Thành công của SEQAP trên tất cả các nhiệm vụ của Chương trình trong sáu năm qua ghi nhận nỗ lực rất cao của cán bộ quản lý điều hành, các chuyên gia tư vấn chương trình như một sứ mệnh, hướng tầm

Thứ trưởng Nguyễn Vinh Hiển phát biểu trong Đợt đồng đánh giá lần thứ 12 - tháng 4/2016

nhìn tới *phát triển dạy học cả ngày trên cả nước* với những sản phẩm nghiên cứu, triển khai cùng những bài học kinh nghiệm bổ ích. Hiệu quả chuyển giao phụ thuộc rất lớn vào các yếu tố mang tính bền vững, khả thi; những điểm chính cần quan tâm là:

2.1. Duy trì sĩ số HS được học cả ngày gắn với sự tham gia góp sức của phụ huynh và cộng đồng trong quá trình triển khai là yếu tố quyết định

SEQAP tổ chức dạy học cả ngày thành công là nhờ huy động được đối tượng HS nghèo ở vùng khó khăn đến trường thông qua sự hỗ trợ từ quỹ phúc lợi HS. Nguồn hỗ trợ này sẽ được bù đắp như thế nào khi Chương trình kết thúc, hết nguồn quỹ hỗ trợ cho các nhà trường? Đây là một *thách thức rất lớn* đối với sự chuyển giao mang tính bền vững của SEQAP. Đồng bào dân tộc thiểu số, người dân vùng khó khăn hiện nay đang nhận được nhiều nguồn hỗ trợ cho đời sống, sản xuất và học tập của con em từ Chính phủ, cũng như công tác xã hội hóa đang ngày càng phát triển. Nếu tập trung đầu mối quản lý phân phối, chắc chắn nguồn hỗ trợ cho dạy học cả ngày sẽ được cân đối và giải quyết. SEQAP đang gấp rút thực hiện nhiệm vụ cực kỳ quan trọng này nhằm tham mưu Bộ GD-ĐT trình Chính phủ để có được các giải pháp hữu hiệu.

Mặt khác, cần phải thông qua thực tế kết quả nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, bảo đảm quyền lợi của HS để thuyết phục các bậc phụ huynh HS tham gia cùng chính quyền và nhà trường, tạo các điều kiện thuận lợi cho con em được học cả ngày tại nhà trường.

2.2. Các bài học kinh nghiệm và động lực tinh thần của SEQAP

Các điển hình tốt ở nhiều trường, nhiều huyện, các tỉnh thuộc SEQAP ở Lào Cai,

Nghệ An, Quảng Trị, Đắk Nông, Hòa Bình, Kon Tum, Trà Vinh, Lâm Đồng,...; sự năng động, sáng tạo của các cán bộ quản lý, hiệu quả huy động cộng đồng tham gia,... cần được tuyên truyền, phát huy ngay tại từng địa phương trong khi nhiều nơi còn nhiều hạn chế, yếu kém. Cần tìm các giải pháp ứng phó rủi ro qua Lộ trình FDS như một tất yếu được dự báo chấp nhận và vượt qua thách thức. SEQAP cần tổng kết và làm rõ các bài học này.

Cần khuyến khích các địa phương đúc rút, phổ biến, áp dụng kinh nghiệm các điển hình tiên tiến trong các hoạt động ở phạm vi, quy mô khác nhau; tôn vinh những tấm gương xuất sắc về lương tâm, trách nhiệm nhà giáo, những tấm gương về tự vươn lên và sáng tạo trong đội ngũ cán bộ quản lý và GV của các nhà trường thuộc SEQAP nhằm tiếp tục đẩy mạnh hoạt động “dạy tốt - học tốt”. Có thể tổ chức các hội thảo tại các đơn vị để các nhà trường, địa phương trao đổi, duy trì tính bền vững của SEQAP.

2.3. Sử dụng các sản phẩm nghiên cứu

Các loại văn bản chuyển giao phải đảm bảo đầy đủ, rõ ràng, dễ vận dụng, giúp hiệu trưởng nhà trường, các huyện, các sở GD-ĐT xác định lộ trình chuyển đổi FDS của từng đơn vị cơ sở và địa phương bằng kế hoạch rõ ràng, gắn với kế hoạch phát triển giáo dục, kế hoạch từng năm học và yêu cầu đánh giá toàn diện. Những nghiên cứu khác có giá trị thực tiễn cần có thời gian để chuyển hóa thành các chủ trương từ cấp vĩ mô nhằm phục vụ cho dạy học cả ngày phát triển.

* * *

Hi vọng sau khi tổng kết Chương trình, SEQAP sẽ có sự chuyển giao mô hình *dạy học cả ngày* đảm bảo tính bền vững và tin cậy, đáp ứng mục tiêu lâu dài của giáo dục tiểu học Việt Nam trong giai đoạn đổi mới căn bản và toàn diện. □